

Στον Σείριο*

Στον Σείριο υπάρχουνε παιδιά
 ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά
 δεν είδανε πολέμους και θανάτους
 και πάνω απ' τη γαλάζια τους ποδιά
 φοράν τις Κυριακές τα γιορτινά τους.
 Τις νύχτες που κοιτάν τον ουρανό
 έν' άστρο σα φτερό θαλασσινό
 παράξενα παιδεύει το μυαλό τους
 τους φαίνεται καράβι μακρινό
 και πάνε και ρωτάν τον δάσκαλό τους.
 Αυτή, τους λέει, παιδιά μου είναι η γη,
 του σύμπαντος αρρώστια και πληγή:
 εκεί τραγούδια λένε, γράφουν στίχους,
 κι ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί
 κεντάνε με συνθήματα τους τοίχους.
 Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
 και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
 μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.

* Σείριος: το όνομα ενός φωτεινού αστεριού

Νίκος Γκάτσος, *Κείμενα της νεώτερης λογοτεχνίας (και απόψεις για την ποίηση)*, Γ. Σπανός κ.ά, 1987

Θέμα Γ

Γ1. Γιατί, κατά τη γνώμη σας,
 «Στον Σείριο δακρύσαν τα παιδιά
 και βάλαν από εκείνη τη βραδιά
 μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά.»;
 Να απαντήσετε, αξιοποιώντας τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες του ποιήματος.
 Θα ήσαστε ικανοποιημένοι/ες ή δυσαρεστημένοι/ες, αν ζούσατε, όπως τα παιδιά στον Σείριο και γιατί;
 (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Ενδεικτικές απαντήσεις

Α. Στο ποίημα παρουσιάζεται η ζωή των παιδιών στον Σείριο, η απορία τους για το άστρο που βλέπουν στον ουρανό, η απάντηση του δασκάλου τους σε αυτή και η μετέπειτα συναισθηματική τους κατάσταση. Ο ποιητής αξιοποιώντας τη μεταφορά «ποτέ δε βάλαν έγνοια στην καρδιά» παρουσιάζει τον ανέμελο τρόπο ζωής των παιδιών στον Σείριο που έρχεται σε αντίθεση με τη ζωή των παιδιών στη γη. Με την οπτική εικόνα «Τις νύχτες... καράβι μακρινό» τονίζεται η απόσταση – αποστασιοποίησή τους από τη γη και ο προβληματισμός που τους δημιουργείται για το άγνωστο. Η απορία τους για το άγνωστο επιλύεται από τον δάσκαλό τους με τη χρήση ευθέως λόγου στην τρίτη στροφή του ποιήματος «αυτή... τοίχους». Ο δάσκαλος τούς αναφέρει την κατάσταση που επικρατεί στη γη. Αυτή η απάντηση προκαλεί συναισθήματα συμπόνιας στα παιδιά που αρχίζουν να κλαίνε και να προβληματίζονται για το τι συμβαίνει μακριά από αυτούς, πιθανόν στους νέους ανθρώπους της γης. Προσωπικά, αν ζούσα στον Σείριο θα ένιωθα ικανοποίηση και χαρά, επειδή δε γνώριζα την άσχημη πλευρά της ζωής, θα ζούσα ξέγνοιαστα και χαρούμενα. Δε θα ήξερα τι σημαίνει πόλεμος, θάνατος, δυστυχία και μίσος. Από την άλλη πλευρά, όμως, σκέφτομαι ότι έτσι η ζωή θα ήταν μονότονη και βαρετή, αφού δε θα είχα κάτι για αγωνιστώ να κατακτήσω. (206 λέξεις)

<http://www.anodos.edu.gr>

Β. Το ποίημα αναφέρεται στην ιδανική ζωή των παιδιών που κατοικούν στο Σείριο που αντιτίθεται στην πραγματικότητα της Γης. Συγκεκριμένα, τα παιδιά σ' αυτό το φωτεινό αστέρι δεν γνωρίζουν από πολέμους και θανάτους. Μόλις αντικρίζουν τη Γη γοητεύονται καθώς παρομοιάζεται με φτερό θαλασσινό και ρωτούν το δάσκαλό τους γι' αυτή. Εκείνος τους περιγράφει τις δυστυχίες που βιώνουν οι άνθρωποι που κατοικούν εκεί. Χαρακτηριστική είναι ο μεταφορικός παραλληλισμός της γης με αρρώστια και πληγή. («Αυτή.. πληγή») Τα παιδιά ακούγοντας τα δεινά όσων μένουν στη Γη δακρύζουν και τους προκαλούνται έντονα συναισθήματα. Η αντίθεση ανάμεσα στον δικό

τους κόσμο και στη Γη διεγείρει το συναίσθημά τους και οδηγεί στη συνειδητοποίηση πως δεν κυριαρχούν παντού η ειρήνη, η ευτυχία και τα όνειρα. Ο ποιητής με τη χρήση εικόνων («εκεί τραγούδια... τοίχους») παρουσιάζει τη ζωή στη Γη όπου οι άνθρωποι λένε τραγούδια, κυνηγούν τα όνειρά τους και γράφουν συνθήματα στους τοίχους προσδίδοντας ζωντάνια και αμεσότητα στο λόγο του. Τέλος, με τη συνυποδηλωτική χρήση της γλώσσας («μιαν έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά») τονίζονται τα συναισθήματα των παιδιών και το ύφος γίνεται γλαφυρό.

Ο κόσμος στο Σείριο και ο κόσμος της Γης είναι εντελώς διαφορετικοί μεταξύ τους. Από τη μία αν ζούσαμε στο Σείριο θα είχαμε μια ασφαλή ζωή, θα κάναμε όνειρα και δεν θα γνωρίζαμε από αρρώστιες, πολέμους και θανάτους. Από την άλλη, η ζωή στη Γη φαίνεται πιο ζωντανή και ενδιαφέρουσα αλλά και πιο προβληματική καθώς οι άνθρωποι πολλές φορές υποφέρουν. Σαφέστατα, προτιμότερη θα ήταν η ονειρική ζωή στο Σείριο καθώς τα παιδιά και οι άνθρωποι θα ήταν ανέμελοι και ευτυχισμένοι. (257 λέξεις)

Άλλοι κειμενικοί δείκτες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν : -Σχήμα κύκλου και αντίθεση =ποτέ δεν βάλαν έγνοια στην καρδιά -και βάλαν μια έγνοια στην καρδιά -Μεταφορές (ακούραστοι ... κυνηγοί), (κεντάνε ... τους τοίχους) -Πλήθος ρημάτων (υπάρχουν), (δεν είδανε), (γράφουν) , (κεντάνε)

Διακρότημα

Γ. Στο ποίημα περιγράφεται μια ουτοπική κοινωνία στην οποία ζουν παιδιά χωρίς ανησυχίες και προβλήματα, αμέριμνα και ανέμελα, τα οποία «ποτέ δε βάλαν έγνοια στη καρδιά τους». Την εικόνα της ανεμελιάς διακόπτει η απορία τους για το ένα άστρο το οποίο αποδίδεται ως ο πραγματικός κόσμος, ο γεμάτος «αρρώστια και πληγή» στη θέαση του οποίου συγκινούνται «δάκρυσαν» και προβληματίζονται «μια έγνοια». Η συγκίνηση και ο προβληματισμός αισθητοποιούνται αρχικά μέσω σχημάτων λόγου όπως η αντίθεση «ποτέ δε βάλαν έγνοια στη καρδιά», «και βάλαν από κείνη τη βραδιά μια έγνοια στη μικρούλα τους καρδιά» με την οποία τονίζεται με παραστατικό τρόπο η αλλαγή διάθεσης των παιδιών μετά τα λόγια του δασκάλου. Στη συνέχεια μέσω της χρήσης του ευθέος λόγου «αυτή, τους λέει, παιδιά μου είναι η γη» παρουσιάζονται οι συνθήκες ζωής εκεί, συνθήκες που ενδεχομένως τους τρομοκρατούν. Τέλος, με τη χρήση του γ' ρηματικού προσώπου «δάκρυσαν», «βάλαν», ο παντογνώστης αφηγητής παρουσιάζει με αντικειμενικότητα τη συναισθηματική αλλαγή των παιδιών στο άκουσμα των επίγειων συνθηκών.

Προσωπικά, αν μου δινόταν η ευκαιρία να ζήσω στον Σείριο, θα ήμουν από τη μία ικανοποιημένος/η, αφού θα είχα διασφαλίσει μια ζωή χωρίς πολέμους, θανάτους, αρρώστιες και προβλήματα. Θα ένιωθα ψυχικά ήρεμος/η, με υψηλή ποιότητα ζωής που θα μου επέτρεπε να ονειρεύομαι. Από την άλλη, προβληματίζομαι γιατί ένας τέτοιος κόσμος δεν θα παρείχε γενικά στο ανθρώπινο είδος τα ανάλογα κίνητρα προκειμένου να ενεργοποιηθεί διαμορφώνοντας αξιόλογα επιτεύγματα σε επιστημονικό, πνευματικό και ψυχικό επίπεδο. (232 λέξεις)

ΟΕΦΕ (Ομοσπονδία Εκπαιδευτικών Φροντιστηρίων Ελλάδος)

Δ. Τα παιδιά του ποιήματος, κατοικώντας σ' ένα φωτεινό αστέρι, παρατηρούν από μακριά τη Γη και μια σκέψη φαίνεται να «παιδεύει το μυαλό τους», αφού η Γη τους μοιάζει «σα φτερό θαλασσινό» (παρομοίωση). Περίεργα γι' αυτό το παράξενο άστρο, μαθαίνουν ότι η Γη είναι η «αρρώστια και πληγή» του κόσμου, όπως μεταφορικά παρουσιάζεται από τον δάσκαλο. Τα ξέγνοιαστα παιδιά του Σείριου ξαφνικά αντιλαμβάνονται ότι δεν ζουν όλοι ευτυχισμένοι, όπως τα ίδια. Μέσω της αντίθεσης παρουσιάζεται αυτή η αλλαγή της συναισθηματικής τους κατάστασης («ποτέ δε ... στην καρδιά»/ «και βάλαν ... καρδιά»). Ο ονειρεμένος κόσμος, που είχαν πλάσει στη φαντασία τους για το «μακρινό καράβι» που έβλεπαν τις νύχτες, διαψεύδεται. Τα παιδιά συγκινούνται και δακρύζουν, συναισθανόμενα ότι κάποια άλλα διεκδικούν επίμονα τα όνειρά τους, «κεντώντας» με υπομονή έναν καλύτερο κόσμο, γράφοντας στους τοίχους συνθήματα.

Τα παιδιά στον Σείριο, σε έναν ιδανικό κόσμο, απολαμβάνουν την παιδική τους ηλικία. Αν ήμουν ένα από αυτά, θα χαιρόμουν την κάθε στιγμή και θα περνούσα πολύ χρόνο με τα αγαπημένα μου πρόσωπα, χωρίς να φοβάμαι ότι θα μου τα στερήσει κάποια αντίξοχη συνθήκη. Παράλληλα, θα προβληματίζομαι για όσα συμβαίνουν γύρω μου, όπως, άλλωστε, και τώρα. Ίσως η ειρηνική μόνο πλευρά της ζωής να μου φαινόταν βαρετή ή άδικη γι' αυτούς που έχουν γνωρίσει μόνο την άσχημη πλευρά της. Ως ανήσυχος νέος, επιθυμώ να επουλώσω πληγές που υπάρχουν στον κόσμο και να

γίνω ένας «ακούραστος κυνηγός του ονείρου» (230 λέξεις)

Πουκαμισάς

Ε. Τα παιδιά στον Σείριο αρχικά ζούσαν ανέμελα. Δεν γνώριζαν τις αντιξοότητες και τις δυσκολίες του υπόλοιπου κόσμου. Η Γη ήταν γι' αυτούς ένα άστρο «σαν φτερό θαλασσινό» (παρομοίωση) που γοήτευε τη φαντασία τους και τους δημιουργούσε περιέργεια («παράξενα παιδεύει το μυαλό τους»). Όταν όμως πληροφορούνται από τον δάσκαλο ότι η Γη δεν είναι ακριβώς αυτό που φαντάζονται, αλλά ένας κόσμος που υπάρχουν «αρρώστιες και πληγές» όπου οι άνθρωποι εκεί είναι «ακούραστοι του ονείρου κυνηγοί» (μεταφορά), η συναισθηματική τους κατάσταση μεταβάλλεται στο αντίθετό της. Στην καταληκτική στροφή του ποιήματος εντοπίζεται αντίθεση συγκριτικά με την πρώτη (στροφή), καθώς τα παιδιά, ενώ αρχικά ήταν ξέγνοιαστα, στο τέλος «έβαλαν μια έγνοια στην μικρούλα τους καρδιά».

Αν ήμουν ένα παιδί που κατοικούσε στον Σείριο ασφαλώς θα ήμουν χαρούμενο, γιατί θα ζούσα σε έναν κόσμο δίχως πολέμους ή θανάτους, με ξέγνοιαστα παιδικά χρόνια, να ονειρεύομαι δίχως να σκέφτομαι δυσοίωνα το μέλλον. Από την άλλη πλευρά, αν πληροφορούμουν, αντιστοίχως, τις αντιξοότητες που βιώνουν οι άνθρωποι κοντά μου, δίχως άλλο, αυτό θα επισκίαζε την ανεμελιά μου και θα με προβλημάτιζε και, όπως τα παιδιά του ποιήματος, θα με έκανε να συγκινηθώ βάζοντας στην καρδιά μου την ίδια έγνοια. (190 λέξεις)

ΚΑΠΑ (φροντιστήρια Μ.Ε.)

Στ. Στο ποίημα παρουσιάζεται η φανταστική, ουτοπική κοινωνία του άστρου Σείριου. Τα παιδιά που κατοικούν εκεί δε νιώθουν καμία «έγνοια», ως τη στιγμή που μαθαίνουν πως στον πλανήτη Γη υπάρχουν άνθρωποι που ζουν με ποίηση, όνειρα και διεκδικήσεις ενός καλύτερου κόσμου («συνθήματα»). Τότε, δακρύζουν και προβληματίζονται, γιατί αντιλαμβάνονται πως η δική τους ζωή μπορεί να είναι ασφαλής («δεν είδανε πολέμους και θανάτους»), ταυτόχρονα όμως υπολείπεται σε συγκινήσεις. Σε **αντίθεση** με τον κόσμο του Σείριου που είναι ανέμελος αλλά χωρίς ενδιαφέρον, η Γη χαρακτηρίζεται με τη **μεταφορά** «του σύμπαντος αρρώστια και πληγή», αλλά και τις **παρομοιώσεις** «σα φτερό θαλασσινό», «τους φαίνεται καράβι μακρινό», που αποδίδουν τη γοητεία της. Η αντιπαραβολή των δύο κόσμων γίνεται εμφανής με τη χρήση των **ρημάτων** «είδανε», «φοράν», «κοιτάν» που δείχνουν την παθητικότητα των παιδιών στον Σείριο και των γεμάτων δράση και ενεργητικότητα «λένε», «γράφουν», «κεντάνε», τα οποία αναφέρονται στους κατοίκους της Γης.

Αν ήμουν ένα από τα παιδιά που κατοικούν στον Σείριο, όσο ζούσα σε άγνοια του κόσμου που με περιβάλλει, προφανώς θα είχα συμβιβαστεί με την κατάσταση που βίωνα και θα ήμουν ευτυχισμένη. Αν όμως μάθαινα για τη ζωή στη Γη, θα είχα μια παρόμοια αντίδραση με αυτή των παιδιών του ποιήματος, γιατί θα συνειδητοποιούσα πόσο ρηχή και βαρετή είναι η δική μου ζωή. (210 λέξεις)

Κοντέλλη